

דיני נטילת ידיים - שיעור 732

I. טעמי העניין

- (א) הרא"ש כתב לפי שידים של אדם עסקניות הן וא"א שלא יגע בכשר המטונף בלילה לזה תקנו חז"ל ברכה על הנטילה לק"ש ולתפלה
- (ב) הרשב"א כתב לפי שבשחר אחר השינה אנו נעשים כבריאה חדשה על דבר זה תקנו בשחר כל אותן הברכות שאנו מברכין בכל בוקר ולכן גם דבר זה תקנו בשחר לקדש שם ה' ולהלכה אנו תופסים כשני הטעמים לחומרא לענין נטילה (מ"ב ז - ח)
- (ג) עוד טעם לנטילה בבוקר (מ"ב ז - ח) דידיים ששורה עליהם רוח רעה בשכיל שינה או בכניסה למקומות ששורה שם רוח רעה אשר אינה עוברת אלא על ידי נטילתן (פסקי תשובות ז - ח) או עקב הלילה אפילו בלי שינה
- (ד) ויש כמה נפקא מינות להלכה ואבאר

II. הדינים הנוגעים למעשה

- (א) מי שיוצא מבית הכסא צריך נטילה אף כשלא עשה צרכיו מחמת רוח רעה השורה שם מ"מ אם לא עשה צרכיו מותר לומר דברים שבקדושה (ספר אשי ישראל ג' - י"א) ועיין במ"ב (ז - ס"ח)
- (ב) לתפלה כשאין מקום אחר יטול ידיו בבית הכסא וינגבם בחוץ (אג"מ אהע"ז ח - קי"ד) אך נטילה זו אינה מועילה לסעודה (חזו"א כ"ד - כ"ו)
- (ג) בית הכסא שאין הצואה מתעכבת שם כלל ומיד נופלת הצואה מהאסלה לחוץ כגון באוירון יש להחמיר ודינו כבית הכסא ומ"מ אם לא עשה שם את צרכיו אינו צריך נטילה להסרת רוח רעה וכן יכול ליטול שם ידיו לנטילת ידיים לסעודה (ספר אשי ישראל ג' - י"ד)
- (ד) אינו צריך ג' פעמים כי אם בקם מן המטה וכן דעת המג"א (מ"ב ז - ל"ט)
- (ה) אלו דברים צריכים נטילה במים הקם מהמטה והיוצא מבית הכסא ומבית המרחץ והנוטל צפרניו והחולץ מנעליו והנוגע ברגליו והחופף ראשו וי"א אף ההולך בין המתים ומי שנגע במת ומי שמפליא כליו והמשמש מטתו ... ומי שעשה אחת מכל אלו אם תלמיד חכם הוא תלמודו משתכח ואם ... יוצא מדעתו (שו"ע ז - י"ח)
- (ו) מי שעומד בתפלה ונזכר שנגע במקום מטונף די בנקיון עפר או שמחכך ידיו בכותל ומיהו אם עומד עדיין בק"ש או בפסוקי דזמרה צריך לילך וליטול ידיו (מ"ב ז - נ)
- (ז) הנוגע בתינוק במקום שאצל גדולים הם מקומות מכוסים צריך נטילה (ספר אשי ישראל 3 - קמ"ח בשם החזו"א) ואין כן דעת רוב הפוסקים
- (ח) יש מחמירין שאם לאחר שכבר נטל נגע בידיו של אדם שעדיין לא נטל צריך ליטול ידיו שנית (אשי ישראל 3 - הערה י"ט)
- (ט) עיין במ"ב (ר"מ - ל"ד) דצריך ליטול ידיו גם קודם תשמיש וגם האשה תיטול ידיה לאחר

- (י) עיין במ"ב (ד - ג) דאם השתיין כלילה וחזר לילך לישן צריך לברך אשר יצר קודם שינה שניה
- (יא) צריך להזהיר לנשים וקטנים שיזהרו בנטילת ידיים ג"פ בסירוגין כי גם הן מתקנות המאכלים שלא יטמאום בידיהם אמנם בעכו"ם אין לחוש דלא מקבלי טומאה (מ"ב ד - י)
- (יב) אם נגע במאכל קודם שנטל ידיו אין לאסור המאכל ואם נגע באוכל ידיחנו ג' פעמים (מ"ב ד - י"ד)
- (יג) נעג"ל וואס"ר לקטנים עיין במ"ב (ד - י) דיש ליזהר אבל לא כתב מאיזה גיל ועיין בשו"ע הרב דמעיקר הדין אין לחוש ע"י קטנים פחות מגיל חינוך ועיין בהליכות שלמה (3 - אות כ"ו) ויש מחמירים מאחר המילה
- (יד) יש ללמד זכות על המקילין דכיון שהרמ"א (3 - ז) כתב שאין כלי מעכב ברוח רעה והעיקר שהמים יהיו מחולפין א"כ כיון שדרך כל העולם לרחוץ ידיהם בשחרית וכל שהמים זורמים במשך זמן חשיב כרחיצה ג' פעמים (תשובות והנהגות ח - ט) ועוד בחניות ובמסעדות שאי אפשר ליזהר בכך סמכינן על דברי המ"ב דלא נאסר המאכל ועוד דעת הרמב"ם דבזמן הזה אין רוח רעה מזקת אמנם כל ירא שמים נכון לדקדק לשטוף ג' פעמים כל מיני פירות וירקות ושאר מאכלים אשר אינם נמאסים בשטיפה (פסקי תשובות ד - י)
- (טו) מים מגולים שהיו תחת המטה - אין להקפיד שלא אסרו אלא לשתייה ואפילו להדחת פיו וכ"ש לנטילת ידיים (שערי תשובה ד - ז) מותרים
- (טז) יכול אדם להיות ניזוק אם ילין מי נטילה בביתו ולכן יש לשופכם בהקדם (שו"ע הרב ד - ט) אבל המ"ב לא הזכירה
- (יז) הישן ביום יש להסתפק אם צריך לערות מים עליהם ג' פעמים ויטלם בלא ברכה (ד - י)
- (יח) השכים קודם עמוד השחר ונטל ידיו יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו פעם אחרת כשיאור היום להעביר רוח רעה השורה על הידים ויטלם בלא ברכה (ד - י"ד) דאנו חוששין לשיטת הרשב"א דטעם הנטילה משום דבבוקר נעשה בריה חדשה ופ"א נעשה האדם בריה חדשה ולא שתי פעמים ומשום רוח רעה בלבד לא תקנו ברכה
- (יט) ישן בתחלת הלילה וקם ונטל ידיו כדי להעביר הרוח רע להרשב"א צריך עוד הפעם בבוקר ליטול ידיו לתפלה ובברכה דלא שייך לומר דכבר נעשה בריה חדשה כשקם בתחילת הלילה ורק להרא"ש אין צריך שוב לברך בבוקר גם בזה יעשה צרכיו קודם התפלה ויתחייב לברך לכ"ע (בה"ל ד"ס כל הלילה)
- (כ) נטילת ידיים מהברז נחשב לכח אדם אמנם צריך שיפתח ויסגור בכל שפיכה ושפיכה (מ"ב קנ"ט - ס"ד)
- (כא) נטילת ידיים קודם מנחה ומעריב להרא"ש גם לשאר תפילות חייב בנטילה משום דסתם ידיים עסקניות הן אבל להרשב"א דהטעם משום בריה חדשה אין צריך נטילה וגם אין כאן הטעם משום רוח רעה ועיין במ"ב (ד - ח) דלחומרא אנו תופסים כשני הטעמים